

Профессиональное образование : материалы Международной заочной научно - практической конференции. / гл . ред . Баранов А.С. – Чебоксары : ЦДИП «INet», 2012. – С. 206- 207 с.

4. Лежнина Л. В. Кейс-метод в обучении педагогов-психологов: научно-методический аспект / Л. В. Ленжина // Наука и школа. – 2008. – №5. – С.68-70.

5. Лобода В. В. Особливості впровадження активних методів навчання (кейс-метод та симуляційні ігри) у віртуальних середовищах (e-Learning) [Електроний ресурс] / І. Катерняк, В. Лобода, Л. Острівна // Інформаційні засоби навчання для підвищення якості економічної освіти. – Суми, Сумський державний університет, 2004. – Режим доступу до журн. : <http://www.udl.org.ua>

6. Серпионова Е. И. Опыт обучения психологии с применением технологии «кейс-стади» в старших классах / Е. И. Серпионова // Известия Волгоградского государственного технического университета. Сер.: Проблемы социально-гуманитарного знания. – 2010. – № 9. - С. 122–128.

7. Ситуационный анализ, или анатомия кейс-метода / Под ред. Сурмина Ю. П. – Киев: Центр инноваций и развития, 2002. – 286 с.

8. Смолянинова О. Г. Дидактические возможности метода case-study в обучении студентов / О. Г. Смолянинова // Гуманитарный вестник. – Красноярск, 2000. – С. 15-19.

9. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців / В. В. Ягоднікова / [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm

10. Yin R. Case study research: Design and methods. Thousand Oaks, CA: Sage Publishing, 2009. - 219.

УДК 159.9

Ходаковська Ю. В.

Розвиток творчості студентів у процесі навчання

Анотація. Стаття присвячена вивченню умов розвитку, форм, методів навчання, а також принципів педагога, які в сукупності сприяють перетворенню потенціалу на здібності до креативності. Важливість розвитку творчих здібностей полягає у мотивації та вмінні студента до самонавчання та саморозвитку, а також у вирішенні нестандартних проблемних задач на високому рівні.

Ключові слова: творчі здібності, креативність, творчість, студент, педагог, фасилітатор, навчальний процес.

Аннотация. Статья посвящена изучению условий развития, форм, методов обучения, а также принципов педагога, которые в совокупности содействуют превращению потенциала на способности к креативности. Важность развития творческих способностей заключается в мотивации и умении студента к самообучению и саморазвитию, а также в решении нестандартных проблемных задач на высоком уровне.

Ключевые слова: творческие способности, креативность, творчество, студент, педагог, фасилитатор, учебный процесс.

Summary. The article is devoted to studying the conditions of development, forms, training methods and also the principles of the teacher, which together contribute to making potential on the ability of creativity. The importance of creativity lies in the motivation and ability of the student to self-learning and self-development and also in the solution of nonstandard problem tasks at a high level.

Keywords: creativity, student, teacher, facilitator, learning process.

Кожний вид діяльності потребує від людини здатність до творчого й абстрактного мислення, передбачати хід подій та створювати нові ідеї вирішення будь-якого завдання чи проблеми. Період зрілої юності має важливе значення в розвитку творчості. Існує багато чинників, завдяки яким певні можливості особистості перетворюються на здібності до креативності та творчості. Цьому сприяє цілий ряд форм і методів навчання та виховання, що в сукупності сприяють утворенню та розвитку творчих можливостей індивіда.

Проблемою формування та розвитку творчих здібностей займалися багато вчених філософії, педагогіки та психології, наприклад, Ф. Гальтон, Дж. Гілфорд, В. Шадриков, Ф. Ломов, О. Бодальов, Г. Ліндсей та багато інших. Але недостатня розробленість досліджуваної теми зумовила актуальність вибору даної проблеми. Крім того, дослідження даної тематики опосередковане начальними потребами педагогічної практики, а саме необхідністю своєчасного виявлення та подальшого розвитку творчих здібностей студентів. Це, в свою чергу, сприятиме оптимізації навчально-виховного процесу та більш гармонійному психічному розвитку студентів. Що саме потрібно формувати, щоб розвивати творчість студентів? В першу чергу, удосконалювати розумові операції, навчити оволодівати критичністю, швидкістю, гнучкістю, уявою й знаннями з різних галузей. Крім того, важливо не забувати про розвиток таких особистісних якостей, як вміння вирішувати конфліктні ситуації, швидко реагувати на зміни та адаптуватися до них, креативно підходити до вирішення проблем. Таким чином, розвиток творчого мислення студентів пов'язаний з удосконаленням інтелектуального рівня, адже складне розумове завдання ніби моделює сам процес творчого мислення. Воно має містити в собі такі компоненти:

- 1) самостійний вибір способу дії;
- 2) наявність реальних (справжніх) і заперечувальних фактів;
- 3) різні теорії та підходи для виявлення одного й того ж явища;
- 4) можливість зробити власні висновки, навіть якщо вони протирічать теорії;
- 5) міжпредметний підхід до виявлення проблеми.

Велике значення при цьому мають групові (колективні завдання), де розширюються думки студента, з'являються нові точки зору, формуються власні протиріччя, тим самим удосконалюється здатність до творчості.

Всі умови, що впливають на розвиток творчості під час навчання, можна поділити на дві групи: об'єктивні (ситуативні) і суб'єктивні (особистісні). До

об'єктивних належать особистісні якості педагога, який організовує процес навчання, мікроклімат у групі (психологічний та моральний), наявність усіх можливостей для отримання необхідних знань, а також вдало організований навчальний процес, де застосовуються основні принципи навчання, а саме самостійність, взаємодія педагога та студента, опора на досвід, професійні вимоги із врахуванням особистісних властивостей, наявність академічних свобод та розвиток пізнавальних потреб. До суб'єктивних відносять риси особистості (рівень схильності до фантазування, самовдосконалення, професійна чи особистісна активність), мотивація на успіх, переважання емоційних станів (задоволеність, натхнення, захоплення професією), рівень теоретичних знань, цілепокладання, сформованість «Я-концепції».

Розвиток творчого мислення можливий через вдало обрані форми навчання, а саме використання принципу проблемності на лекціях, практичних та семінарських заняттях. Проблемними лекціями можуть бути лекція-прес-конференція, лекція-провокація, лекція-діалог. На практичних та семінарських заняттях можна використовувати дискусії, вивчення додаткового матеріалу, ділові ігри, захист рефератів як розвиток доказовості мислення та інше із застосуванням структурно-логічних, тренінгових та ігрових методів для формування творчого мислення.

Досвідчений педагог у своїй професійній діяльності має застосовувати методи формуючої спрямованості, які:

- ускладнюють умови (обмеженість у часі, інформаційна недостатність, абсурдність);
- стимулюють до групового вирішення завдання (методи суду, щоденників, чорного ящика, Дельфі, штурму та інші);
- впливають на емоційний стан (ситуації успіху, стимулювання, свободи вибору);

При цьому йому слід враховувати негативні умови, що утруднюють розвиток творчості в процесі навчання, а саме обмеженість у часі, оцінювання кількості, а не якості, наявність фіксованого способу вирішення проблеми, невпевненість у собі та у вирішенні поставлених завдань.

Таким чином, досвідченому педагогу в процесі навчання для розвитку творчості студентів необхідно дотримуватися таких принципів:

1. Розвивати уяву та фантазію.
2. Формувати впевненість у своїх здібностях.
3. Активізувати самостійне мислення та підсилювати мотивацію.
4. Підкреслювати важливість оригінальності.
5. Виховувати чутливість до протиріч.
6. Активно застосовувати завдання відкритого типу.
7. Викликати позитивні емоції під час навчання.

За результатами наших досліджень було виявлено, що більшість студентів мають середні показники розвитку креативності, що виражається у їх пасивності до розвитку поставленої задачі, невмінню відійти від програми, діяльність здійснюється за певним шаблоном. Це пов'язано з тим, що навчальні програми, в

основному, не направлені на розвиток творчого мислення, розвиток самостійного вибору та виховання самостійності.

Педагог постає перед студентами не як фасилітатор, тобто професіонал, що лише направляє або підштовхує учня до певного виду діяльності, створює проблемну учбову ситуацію для її вирішення, а як людина, що повністю визначає послідовність дій з метою безпомилкового розв'язання задач, розвиває репродуктивне та раціональне мислення відповідно до законів формальної логіки. Адже для досягнення високого рівня розвитку студентів, розвитку здібностей до самонавчання й самоосвіти необхідний простір для пошуку вирішення поставлених перед учнем проблемних задач.

Список використаних джерел:

1. Алиева Е. Г. Творческая одаренность и условия ее развития / Е. Г. Алиева. – Москва: ИП РАН, 1991. – 154 с.
2. Дружинин В. Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. – Санкт-Петербург: Питер Ком, 1999. – 251 с.
3. Завалишина Д. Н. Психологическая структура способностей: Развитие и диагностика способностей / Д. Н. Завалишина. – Москва: Наука, 1991. – С. 22.
4. Матюшкин А. М. Психологические основы диагностики и развития творческих способностей в обучении / А. М. Матюшкин. – Москва: Наука, 1984. – 153 с.
5. Теплов Б. М. Избранные труды: В 2 т. / Б. М. Теплов. – Москва: Наука, 1985.

УДК 159.9

Шкабара Г.А.

Психологічні особливості організації самостійної роботи студентів

Анотація. В статті розглядаються особливості організації самостійної роботи студентів з урахуванням сучасних вимог та умов навчання, методи її ефективної організації як невід'ємної складової в системі освітнього середовища. Робиться спроба виділення та аналізу деяких детермінант успішності самостійного навчання студентів.

Ключові слова: навчання, самостійна робота, організація учіння, пізнавальна активність.

Аннотация. В статье рассматриваются особенности организации самостоятельной работы студентов с учетом современных требований и условий обучения, методы ее эффективной организации как неотъемлемой составляющей в системе образовательного пространства. Делается попытка выделения и анализа некоторых детерминант успешности самостоятельного обучения студентов.

Ключевые слова: обучение, самостоятельная работа, организация учения, познавательная активность.